

O nejlepším státě

Předmluva spisovatelova

In: Bernard Bolzano (author); Martin Jašek (other): O nejlepším státě. (Czech). Plzeň: M. Jašek, 1934. pp. 5–6,7–8.

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/400021>

Terms of use:

Institute of Mathematics of the Czech Academy of Sciences provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This document has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://dml.cz>

PŘEDMLUVA SPISOVATELOVA.

O VZNIKU TOHOTO DÍLKA. — CÍLE, K NIMŽ SMĚŘUJE, OBAVY A VÝSTRAHA. — JAK HODNOTÍ SPISOVATEL SÁM TYTO SVÉ ÚVAHY (VZHLEDEM K JICH MOTIVŮM A PRÁCI MYŠLENKOVÉ, JIM VĚNOVANÉ). — APEL KE ČTENÁŘŮM, RESP. K TĚM, KDO NAJDOU NĚKDY JEHO RUKOPIS.

Zcela po pravdě může říci spisovatel tohoto dílka, že lidi jako bratry miloval a že se od mládí neobíral ničím tak rád, tak často a s opravdovostí takovou jako otázkou [tohoto smyslu], jak čeliti neúčinněji tolika zlu a bolestem, jež nás tu tíží na zemi?

1. Vznik díla.

Kolikrát sám byl ranou nějakou stížen, kdykoli slyšel jen o bolestech druhého, jal se buď sám, buď společně s jinými, kdož se mu zdáli způsobilými k tomu, uvažovati, *zdali a jak by bylo možno přivésti lidstvo tak daleko, aby bylo buď zcela ušetřeno bolestí takových, anebo aspoň aby nebylo tak často jako až dosud jimi navštěvováno . . .*

Podněty.

Dospíváje, viděl čím dále tím jasněji, že *zvrácenosti ústavní, jakých lze nalézt — tu méně, tu více — ve všech dosavadních státech, jsou nikoliv sice jen jedinou, ale zajisté nejmocnější překážkou toho, aby bylo lépe na zemi.*

Zvrácenosti našich zřízení.

Od těch dob věnoval mnoho chvil, *mnoho času a myšlení, zkoumání otázky, jakého zřízení by žádal stát, aby vyhovoval požadavku obecného blaha nedokonaleji.*

I když se nedomyšlí, že by byl dospěl úplného řešení této otázky *nad jiné obtížné, odhodlal se přece —*

věkem již dosti pokročiv — sepsati stručně, co po mnohém a mnohém zkoumání a nejneustrannějším srovnávání s tím, co bylo od jiných řečeno o tomto předmětu, našel vždy jedině správným.

2. Obavy
a
výstrahy.

Odhodlal se k tomu nikoli proto, že by se nadál, ba jenom choval přání, aby v některé zemi, kde dojdou ve známost tyto jeho myšlenky, přikročilo se *hned k boření* zřízení dosavadního a ke stavbě nové budovy na základech jím nastíněných! . . . Toť by byla *ukvapenost*, jednání *zasluhující trestu* — trestu tím většího, čím zhoubnější by byly následky! . . .

Tak prohlašuje už předem.

Netřeba
chvatu,
ale
myšlení.

Leč nikoli! Svěřil péru své myšlenky jedině proto, aby lidé *bez předsudků*, lidé, již *znalí jsou věci*, dovolí-li se v některém státě, aby se buď *tiskem*, buď aspoň jen *v přepisech* šířily tyto jeho myšlenky, to, co v nich nového, *znova zkoumali*, pravdu z toho aby podrželi, chyby opravili, a co by snad *scházelo ještě*, aby *doplnili* . . .

Vždyť než by se mohlo *pomýšleti* na to, aby se změny *té závažnosti*, jako jest většina z těch, jež navrhuji, *zavedly* v některém státě, bylo by nezbytno, aby se *znova všestranně zkoumaly*, aby je přijali všichni, kdo v zemi jsou *moudří a šlechtí*.

Ba nedosti na tom!

Třeba
přihlížeti
také
k daným
poměrům!

Kdyby i *nejmoudřejší a nejlepší z lidu* shodli se v tom, že některá z úprav tu zmíněných jest taková, že by *neměla scházeti v nejlepším státě*, mohlo by býti ještě dosti rozumných důvodů, abychom ji *hned nezaváděli v té zemi*; tu na př., že opravy ostatní, jaké by bylo třeba spolu provést v tom státě, ne-

jsou ještě *ani vymyšleny*; jindy, že by hrozil *přílišný odpor těch*, kdož by si mysli — ať právem nebo neprávem — že ztratí při tom mnoho pro sebe; nebo konečně, že to, co *nově se zavádí*, jest *tak rozdílné* od toho, co dosud platilo, že by nebylo *vhodno ni radno* skok ten učiniti.

Neboť to jest třeba ještě zdůrazniti:

Než by se mohly změny takové, jichž třeba v nejlepším státě, provésti v některé zemi, bylo by třeba *množství opatření zatímních, přechodné platnosti*, která by na to, co přijíti má, *lid připravovala* a pozvolný přechod od jednoho k druhému tvořila; aby totiž nikdo nejen nebyl zkrácen ve svých právech [na konec], ale aby co možná ani stesků nebylo, že se působí obtíže, kde se jich *povolnějším chodem* věci snad mohlo ušetřiti.

Jaké by měly býti ty změny přechodné, *jich určitější vyjmenování*, to ovšem možno teprve, až se o těch, kterých by nejlepší stát žádal, nejprve *shodneme*. Vždyť jest i téměř na dlani, že *nemohou být stejné* v rozmanitých státech, ježto nejen na *společných cílech*, k jakým mají směřovati, nýbrž také na tom jsou závislé, na jakých *stupních vývoje* jsou zatím rozmanití národové na zemi.

A tak jen otázkou prvou, otázkou, jaká zřízení by příslušela státu, aby směl býti nazván dokonalým, zabývají se tyto úvahy.

Do druhé z těchto otázek, do otázky tedy, jak by měl býti *postupně* tento nejlepší stav státu *přivozován*, spisovatel se *nikde* v nich nepouští. Jemu postačí, přizná-li se mu někdy, že *podal příspěvek k ře-*

3. Postup
a
metody.

4. Užší
vymezení
úkolů.

šení otázky prvé, příspěvek, jenž si snad nezaslouží, aby byl pohozen, aby byl zcela zamítnut.

5. Cena těchto úvah. Toť — myslí — že netřeba; že jakkoli jest *skrovný počet* těchto listů, smí jim snad přičísti jakousi *cenu*, ba zdá se mu, že tato drobná knížka jest snad to *nejlepší*, ten *nejcennější odkaz*, jaký by mohl zanechati lidstvu, jen *kdyby chtělo odkaz ten přijmouti*.

6. ^kApel čtenáři. A tak kdokoli jsi, jenž uzříš někdy tyto listy, věz, že spisovatel jejich žádati bude počet od Tebe, jak jsi naložil s nimi, až bude s Tebou státi před soudnou stolicí boží.

resp. k tém. kdo Nežádá od Tebe, abys bez myšlenky, *nezkoumaje věci*, přisvědčoval jeho názorům, tím méně pak, abys je *s kvapem a překotně*, docela pak cestami nesprávnými zamýšlel provésti.

najdou někdy Žádá Tě však přísně, abys je zkoumal *bez předsudků*, abys nepopíral z prostých důvodů vášní, co v nitru *pravdou* se Ti objeví.

Ještě důtklivěji Tě varuje před skutkem zlým, nad nějž snad není horšího: abys nebyl *potlačovatelem pravdy!*

Ano!

jeho rukopis. Nic lehčího, než hoditi plamenům těchto několik listů, zejména pokud to rukopis, a tak udusiti v zárodku, co dobrého by z nich snad mohlo vzklíčiti.

Uvaž však, lze-li zodpověděti rovněž tak snadno, zaviniš-li, aby lidstvo došlo té či oné pravdy, *jemu prospěšné*, později, než bylo *nezbytno*¹⁾.

---

¹⁾ Několik poznámek k této předmluvě, k jejímu obsahu i k překladu, v *druhé* části knihy, odd. III. [Viz »Upozornění« na str. 4.]